

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ของประเทศไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ถึงการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อต้องการทราบดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ของประเทศไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ถึงการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

2. เพื่ออภิปรายข้อถกเถียงว่าด้วยการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ของประเทศไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

โดยผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเอาไว้ ได้แก่ กลุ่มสื่อมวลชน จำนวน 3 คน และอดีตข้าราชการของกรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 1 คน รวมเป็น 4 คน อีกทั้งยังได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจนสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษาวิจัยและนำเสนอข้อเสนอแนะได้ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา สามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปผล ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ของประเทศไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ถึงการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

ในช่วงที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาเป็นช่วงที่สังคมไทยมีความขัดแย้งกันในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งเป็นผลมาจากการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้ช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเกิดความวุ่นวายทางการเมืองและต้องมีการเปลี่ยนรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศถึง 3 รัฐบาลด้วยกัน อันได้แก่รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช รัฐบาลนายสมชาย วงษ์สวัสดิ์ และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากผลการศึกษาปรากฏว่าทุกรัฐบาลมีความพยายามที่จะเข้าไปแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์โดยใช้อำนาจรัฐของตนที่มีอยู่เข้าไปกดดันสื่อมวลชน ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้สื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลข่าวสารในด้านบวกของรัฐบาลออกไป และไม่ต้องการให้มี

การเสนอข่าวสารในด้านลบอันจะนำไปสู่ความไม่มั่นคงของรัฐ จากการศึกษาพบว่ารัฐบาลของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะมีการเข้ามาแทรกแซงและควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนประเภท โทรทัศน์มากที่สุด สาเหตุก็เนื่องมาจากเป็นช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งและการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว การควบคุมการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ในช่วง รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จึงมีความเข้มงวดมากกว่ารัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวชและ นายสมชาย วงษ์สวัสดิ์ ที่สำคัญที่สุดในรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีการประกาศใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินและการตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบและการชุมนุมทางการเมือง

จากนั้นได้มีการระงับการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมดีเอสดีเอชและพีเพิล แชนแนล โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ทำให้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะใช้อำนาจควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนประเภท โทรทัศน์มากที่สุด ส่วนรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวชก็มีการใช้อำนาจควบคุมสื่อมวลชนเช่นกัน ในระดับทั่วไปที่ทุกรัฐบาลปฏิบัติกัน ส่วนรัฐบาลของนายสมชาย วงษ์สวัสดิ์นั้นเข้ามาทำงานในฐานะรัฐบาลในช่วงเวลาอันสั้นแต่ก็ยังปรากฏข้อมูลว่าได้เข้ามาแทรกแซงหรือควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนเช่นกัน แต่ก็ถือว่าเป็นรัฐบาลที่เข้ามาควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนประเภท โทรทัศน์น้อยที่สุดในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ผู้ศึกษาสามารถสรุปถึงลักษณะและวิธีการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ได้ ดังนี้

ลักษณะและวิธีการควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ของไทย

1. การให้ตัวแทนของรัฐบาลเข้าไปควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนที่อยู่ในความดูแลของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นสถานีโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยทุกรัฐบาลในช่วงที่ทำการศึกษาก็ให้ตัวแทนของตนเข้าไปดูแลการทำงานของสื่อเพื่อให้สามารถควบคุมเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่จะนำเสนอออกไปสู่สาธารณะชนได้ และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการนำเสนอข้อมูลที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับรัฐรวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานของรัฐให้กับประชาชนได้รับทราบ นอกจากนี้ตัวแทนของรัฐที่เข้าไปควบคุมสื่อของรัฐยังควบคุมดูแลรายการที่จะออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ของรัฐบาลด้วย หากรายการใดมีเนื้อหาโจมตีการทำงานของรัฐบาลก็จะถูกถอดออกจากผังรายการที่จะออกอากาศ ทั้งนี้ก็เพื่อความมั่นคงและเสถียรภาพของรัฐนั่นเอง

2. รัฐใช้วิธีให้การสนับสนุนโฆษณากับสถานีโทรทัศน์และรายการโทรทัศน์ที่ไม่เสนอข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งกับรัฐ รวมทั้งไม่สนับสนุนงบประมาณด้านโฆษณากับสถานีโทรทัศน์และรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารทางด้านลบของรัฐ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะมี

งบประมาณด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ไม่มาก แต่ว่าบริษัทเอกชนที่มีความสัมพันธ์กับรัฐนั้น ก็ย่อมจะต้องปฏิบัติตามทิศทางและแนวนโยบายของรัฐทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจแก่องค์กรของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมราลักษณ์ ชลาชนเดชะ ที่สรุปว่ารัฐจะเข้ามาแทรกแซงสื่อมวลชนในส่วนฝ่ายโฆษณาด้วยการขู่ถอด การถอดถอน การลดปริมาณโฆษณา และการตรวจสอบสินค้าที่ลงโฆษณา (อมราลักษณ์ ชลาชนเดชะ, 2550)

3. การกดดันผู้รับสัมปทานหรือใบอนุญาตการประกอบกิจการโทรทัศน์จากหน่วยงานของรัฐ ส่งผลให้ผู้รับใบอนุญาตหรือรับสัมปทานไม่ต้องการที่จะสร้างความขัดแย้งกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจโทรทัศน์ ดังนั้นผู้ประกอบการโทรทัศน์จึงพยายามที่จะไม่นำเสนอข้อมูลที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งกับรัฐ โดยพยายามที่จะตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของตนเองก่อนที่จะนำเสนอออกไปสู่สาธารณชน นอกจากนี้รัฐยังใช้พระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 37 ที่มีเนื้อหาระบุว่าห้ามมิให้ออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีการกระทำซึ่งเข้าลักษณะลามกอนาจารหรือมีผลกระทบต่อการให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ตรวจสอบและให้ระงับการออกอากาศรายการที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง หากผู้ได้รับอนุญาตไม่ดำเนินการ ให้กรรมการการมอบหมายมีอำนาจสั่งด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือให้ระงับการออกอากาศรายการนั้นได้ทันที และให้คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวทันที

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเกิดจากการละเลยของผู้รับใบอนุญาตจริง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการแก้ไขตามสมควร หรืออาจพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ ทำให้สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์จำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของตนเองก่อนที่จะทำการนำเสนอให้กับสาธารณชนได้รับทราบ เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดปัญหาเรื่องการรับสัมปทานหรือใบอนุญาตในการประกอบกิจการโทรทัศน์ต่อไป

4. รัฐจะใช้การกดดันในลักษณะการของความร่วมมือไปยังสถานีโทรทัศน์ต่างๆ โดยใช้วิธีการโทรศัพท์ติดต่อโดยตรง เรียกผู้บริหารสถานีโทรทัศน์เข้าพบเพื่อขอความร่วมมือให้สถานีโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นสถานีโทรทัศน์ช่องหลัก เคเบิลทีวีหรือสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งหรือสร้างความเสียหายให้กับรัฐ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวก็คือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีหน้าที่ในการดูแลสื่อมวลชน

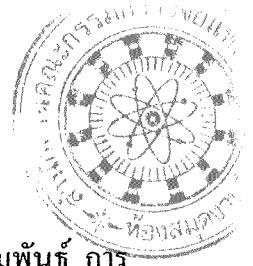
5. การใช้อำนาจพิเศษในการควบคุมการเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ โดยการประกาศใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินและได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ขึ้นมา เพื่อควบคุมดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยอันเกิดจากการชุมนุม การใช้อำนาจพิเศษนี้รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะสั่งระงับสัญญาอนุญาตการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมช่องดีสดเจนและพีเพิลแซแนล (พีทีวี) เนื่องจากเห็นว่ามีความเป็นภัยต่อความมั่นคงและนำมาซึ่งความไม่สงบสุขของประเทศ

จากการศึกษาปรากฏว่ารัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ใช้อำนาจรัฐเข้ามาแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์เชิงจวมากที่สุด คือมีการใช้อำนาจรัฐส่งตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในการควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสถานีโทรทัศน์กรรมประชาสัมพันธ์ซึ่งอยู่ในความดูแลของรัฐบาล มีการใช้อำนาจรัฐกดดันสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ทั้งเรื่องการสนับสนุนโฆษณากับสถานีโทรทัศน์และการขอความร่วมมือไปยังสถานีโทรทัศน์เพื่อไม่ให้นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จะสร้างความเสียหายให้กับรัฐบาล

รวมทั้งมีการกดดันผู้ประกอบการโทรทัศน์จากการรับสัมปทานและใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์จากรัฐไม่ให้เสนอรายการและข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งกับรัฐบาล โดยให้เหตุผลเรื่องความมั่นคงของรัฐและศีลธรรมอันดีของประชาชน และที่สำคัญที่สุดรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ระงับสัญญาอนุญาตการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมดีสดเจนและพีเพิลแซแนล (พีทีวี) โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมทั้งมีการเรียกผู้บริหารสถานีโทรทัศน์เข้าพบเพื่อขอความร่วมมือในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ไม่สร้างความเสียหายกับรัฐไปสู่ประชาชน

รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวชก็มีการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์เช่นกัน คือมีการส่งตัวแทนของรัฐบาลเข้าไปทำหน้าที่ในการควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสถานีโทรทัศน์กรรมประชาสัมพันธ์ กีดกันไม่ให้คู่แข่งทางการเมืองใช้สื่อของรัฐบาลสื่อสารกับประชาชน การใช้อำนาจรัฐกดดันสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์โดยการสนับสนุนโฆษณากับสถานีโทรทัศน์และถอดถอนโฆษณาหรือลดปริมาณโฆษณาลง รวมทั้งการขอความร่วมมือไปยังสถานีโทรทัศน์เพื่อไม่ให้นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จะสร้างความเสียหายให้กับรัฐบาล และกดดันผู้ประกอบการโทรทัศน์จากการรับสัมปทานและใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์จากรัฐไม่ให้เสนอรายการและข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งกับรัฐบาล

รัฐบาลนายสมชาย วงษ์สวัสดิ์ เข้าไปแทรกแซงหรือควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์น้อยที่สุด เนื่องจากเข้ามาบริหารงานในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็ยังปรากฏว่ามีการใช้อำนาจรัฐควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนโดยการสนับสนุนโฆษณาและถอดถอนโฆษณา

สถานีโทรทัศน์ การส่งตัวแทนเข้าไปทำงานควบคุมสื่อของรัฐซึ่งก็ได้แก่กรมประชาสัมพันธ์ การใช้สัญญาสัมปทานหรือใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์กดดันสื่อมวลชน รวมทั้งการขอความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการไปยังสถานีโทรทัศน์เพื่อขอให้เสนอข่าวสารตามที่รัฐบาลต้องการ

องค์กรและกฎหมายที่ใช้ควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์

จากการศึกษาปรากฏว่าไม่มีองค์กรใดที่มีหน้าที่ควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์อย่างชัดเจน กรมประชาสัมพันธ์เป็นเพียงหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล กรมประชาสัมพันธ์จึงมีหน้าที่ดูแลสื่อประเภทต่างที่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงของรัฐและผลิตรายการให้กับรัฐเท่านั้น คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งเกิดขึ้นมาเพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการเข้ามาจัดสรรคลื่นความถี่ของการประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ก็ยังไม่มียกย่องและอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน เนื่องจากยังอยู่ระหว่างการสรรหาคณะกรรมการและจัดทำแผนแม่บทเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ประกอบกับกิจการโทรทัศน์นั้นมีมูลค่าทางธุรกิจมหาศาลทำให้เกิดปัญหาในการสรรหาคณะกรรมการ

นอกจากนี้ยังมีการแทรกแซงจากกองทัพเนื่องจากการแก้ไขสัดส่วนของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.) ที่มาจากตัวแทนฝ่ายความมั่นคง จากเดิม 11 คน เป็น 15 คน และมีการแก้ไขคุณสมบัติให้คณะกรรมการมีอายุได้ไม่เกิน 70 ปี ทั้งนี้ น่าจะเป็นการปรับเพื่อรองรับข้าราชการที่เกษียณอายุที่จะเข้ามาทำงานในฐานะคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.) ดังนั้นช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นช่วงที่มีช่องว่างทางกฎหมายทำให้มีการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ประเภทเคเบิลทีวี สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมและสถานีวิทยุชุมชนขึ้นมาเป็นจำนวนมากและรัฐไม่มีเครื่องมือในการควบคุมสื่อมวลชนประเภทดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่าการควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ช่องหลัก เคเบิลทีวีและสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม รัฐจะใช้พระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 เป็นเครื่องมือในการควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเหมือนกัน แต่ระดับความเข้มงวดในการควบคุมจะแตกต่างกัน โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการให้อำนาจรัฐในการควบคุมสื่อมวลชนไว้ ดังนี้

มาตรา 37 ห้ามมิให้ออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาหรือมีผลกระทบต่อทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ตรวจสอบและให้ระงับการออกอากาศรายการที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง หากผู้ได้รับอนุญาตไม่ดำเนินการ ให้กรรมการการมอบหมายมีอำนาจสั่งด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือให้ระงับการออกอากาศรายการนั้นได้ทันที และให้คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวโดยพลัน

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดจากการละเลยของผู้รับใบอนุญาตจริง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการแก้ไขตามสมควร หรืออาจพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้

จากการที่กฎหมายให้อำนาจกับรัฐในการกำกับควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ และมีอำนาจสั่งระงับการออกอากาศรายการที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ระบุเอาไว้ได้ด้วยวาจานั้น ทำให้สื่อมวลชนต้องมีความระมัดระวังในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน และมีสื่อมวลชนบางกลุ่มมีการตรวจสอบข่าวสารของตนเองก่อน (เซ็นเซอร์ตัวเอง) ซึ่งไม่ตรงกับจรรยาบรรณของการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนและส่งผลโดยตรงให้ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่รอบด้านและตรงไปตรงมา กฎหมายฉบับดังกล่าวเอื้อให้รัฐสามารถเข้าไปแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชนได้ เนื่องจากสื่อมวลชนไม่ต้องการให้เกิดปัญหาจากการเสนอข่าวสารทางด้านลบของรัฐ อันจะนำไปสู่การยกเลิกสัมปทานหรือใบอนุญาตได้

และจากผลการศึกษาก็ปรากฏว่ารัฐไทยจะควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ช่องหลักเข้มงวดกว่าการเข้าไปควบคุมสื่อมวลชนประเภทเคเบิลทีวีและโทรทัศน์ดาวเทียม เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ช่องหลักมีประชาชนรับชมมากกว่าสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม ดังนั้น รัฐจึงไม่ปล่อยให้สถานีโทรทัศน์ช่องหลักนำเสนอข้อมูลด้านลบของรัฐออกไปสู่ประชาชน นอกจากนี้รายการทางเคเบิลทีวีและโทรทัศน์ดาวเทียมก็จะปรากฏรายการประเภทที่มีหญิงสาวแต่งกายที่ส่อไปในทางอนาจารอยู่หลายรายการ แต่ก็สามารถออกอากาศได้โดยที่ไม่ถูกควบคุมจากรัฐแต่อย่างใด ซึ่งจากกรณีดังกล่าวก็สะท้อนถึงระดับความเข้มงวดของการควบคุมสื่อโทรทัศน์ของรัฐไทยที่มีต่อเคเบิลทีวีและโทรทัศน์ดาวเทียมได้ว่ามีระดับการควบคุมที่เข้มงวดน้อยกว่าโทรทัศน์ช่องหลัก

กระบวนการโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อรัฐไทยในการควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์

1. กระบวนการโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการสื่อสารที่หลากหลาย ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารระหว่างสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้น อย่างเช่น เคเบิลทีวี สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม ระบบอินเทอร์เน็ตที่สามารถนำรายการที่

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์มาเผยแพร่บนระบบอินเทอร์เน็ตได้ โซเชียลเน็ตเวิร์ค เว็ปไซด์ต่างๆ ทำให้ประชาชนมีช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารและสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ง่ายขึ้น และรัฐไม่สามารถที่จะใช้อำนาจเข้าไปควบคุมได้อย่างทั่วถึง การใช้การสื่อสารบนระบบอินเทอร์เน็ตที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและความเป็นกลางของสื่อมวลชนกระแสหลักได้

2. กระบวนการโลกาภิวัตน์ที่มีระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศประสิทธิภาพสูงทำให้ความสามารถของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น รัฐไทยไม่สามารถควบคุมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและควบคุมสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในลักษณะจำกัดการรับรู้และการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมืองได้ รวมทั้งไม่สามารถใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ของรัฐในการโฆษณาชวนเชื่อได้อีกต่อไป เนื่องจากมีสื่อมวลชนอีกมากมายที่จะนำเสนอข้อมูลอีกด้านหนึ่งออกสู่สาธารณะอยู่ตลอดเวลา

ผู้ศึกษาเห็นว่ากระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การสื่อสารมีหลายช่องทางขึ้นเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเป็นการจำกัดความสามารถของรัฐไทยในการแทรกแซงหรือควบคุมสื่อมวลชนประเภทต่างๆ การเกิดขึ้นของสื่อประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เคมبلทีวี โทรทัศน์ดาวเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดขึ้นของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งนำไปสู่การสื่อสารแบบใหม่บนสังคมออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ เป็นต้น จากเดิมที่เป็นการสื่อสารเป็นแบบจากหนึ่งสู่หนึ่ง (One-to-one communication) เปลี่ยนเป็นคน ๆ หนึ่งสามารถสื่อสารสู่คนจำนวนมาก (one-to-many communication) และยังขยายจากผู้ส่งเพียงคนเดียวเป็นการสื่อสารที่มีผู้ส่งสารมากกว่าหนึ่งคนที่สื่อสารไปสู่มวลชน (many-to-many communication) (พรรษาสิริ กุหลาบและนิตา หมอฉาย, 2552) จากการที่สารสนเทศและข้อมูลข่าวสารถูกส่งและแพร่กระจายอย่างรวดเร็วทำให้รัฐไทยไม่สามารถที่จะใช้วิธีการควบคุมสังคมด้วยการบังคับให้เชื่อด้วยการใช้สื่อมวลชนโฆษณาชวนเชื่อ การเสนอข้อมูลฝ่ายเดียว การปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน รวมทั้งการจำกัดเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นได้อีกต่อไป แต่อย่างไรก็ดีรัฐไทยก็ยังคงมีความพยายามที่จะใช้อำนาจรัฐเข้าไปควบคุมการสื่อสารบนระบบอินเทอร์เน็ต โดยใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีบทบัญญัติมาตราที่เกี่ยวข้องกับการให้อำนาจรัฐในการควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตไว้ ดังนี้

มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

- (1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน
- (2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน
- (3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
- (4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

มาตรา 15 ผู้ให้บริการผู้ใดจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมการทั้งการแสดงความคิดเห็นของประชาชนรวมทั้งการเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งถือว่าการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน โดยรัฐมักจะอ้างเรื่องความมั่นคงและศีลธรรมอันดีของประชาชน จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและรับข้อมูลข่าวสารจากระบบอินเทอร์เน็ตที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการใช้สังคมออนไลน์อย่างเช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ในการติดต่อสื่อสารที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐต้องหาวิธีการควบคุมที่มีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกชน การควบคุมการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและการควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนถึงแม้จะไม่ใช่อำนาจของสื่อมวลชนกระแสหลัก แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ตามหลักการสื่อจะต้องมีเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน

การเกิดขึ้นของการสื่อสารบนระบบอินเทอร์เน็ตทำให้ประชาชนมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นและการรับข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย ซึ่งการพัฒนากระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นเกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่สามารถบีบย่อโลกทั้งใบให้เล็กลง ข้อมูลข่าวสารสามารถส่งถึงประชาชนได้หลากหลายช่องทางมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์

1. สื่อมวลชนถูกควบคุมและแทรกแซงจากรัฐไทย ทำให้มีอุปสรรคในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารทางการเมืองกับประชาชน
2. สัมปทานคลื่นความถี่ของสถานีโทรทัศน์ช่องหลักเป็นของรัฐ ส่งผลให้เอกชนที่เข้าไปรับสัมปทานไม่มีเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ทำให้ประชาชนไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รอบด้าน
3. สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์บางรายใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของตนเองก่อนที่จะนำเสนอให้กับประชาชน (เซ็นเซอร์ตัวเอง) เนื่องจากเกรงว่าจะมีผลกระทบกับธุรกิจของตนเอง ทำให้สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีโทรทัศน์ช่องหลักเลือกที่จะไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ขัดแย้งกับรัฐ ทำให้สื่อมวลชนไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองตามหลักการของวิชาชีพสื่อมวลชน

ทิศทางของโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์

1. การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะทำให้รัฐไทยไม่สามารถที่จะใช้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซงหรือควบคุมสื่อมวลชนโดยตรงได้อีกต่อไป การควบคุมสื่อมวลชนจะเป็นแบบประเทศอารยะที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนบนหลักการพื้นฐานคือ ไม่ให้มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน อย่างเช่นการหมิ่นประมาท การทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น ซึ่งกฎหมายที่ใช้ควบคุมการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลอื่นก็คือประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนและประชาชน ตามที่ได้บัญญัติเอาไว้ในหมวดที่ 3 ความผิดฐานหมิ่นประมาทดังนี้

มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะ ทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ ปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 327 ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สามและการใส่ความนั้น น่าจะเป็นเหตุให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 326 นั้น

มาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณา ด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือ

โดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำได้ระวางโทษ จำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา 329 ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

(1) เพื่อความชอบธรรมป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

(3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัย ของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

(4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุมผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 330 ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิด พิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้อง รับโทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

มาตรา 331 คู่ความ หรือทนายความของคู่ความ ซึ่งแสดงความคิด เห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดี ของตน ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 332 ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง

(1) ให้ยึด และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท

(2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือ พิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลย เป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

มาตรา 333 ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

2. รัฐจะใช้ช่องทางการสื่อสารของตนเอง เช่น สถานีโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสื่ออื่นๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมประชาสัมพันธ์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐกับประชาชน โดยที่ไม่เข้าไปแทรกแซงสื่อมวลชนอื่นๆ ในขณะที่สื่อมวลชนที่มีความคิดเห็นหรืออุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างจากรัฐก็จะมีสื่อของตนเองในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอีกด้านหนึ่งให้กับประชาชนได้รับรู้เช่นกัน

3. รัฐไทยไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ต้องการให้ประชาชนรับรู้ได้ ดังเช่นที่ผ่านมา เนื่องจากประชาชนมีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหลายช่องทาง การให้ข้อมูลแบบความจริงด้านเดียวของรัฐจะไม่สามารถทำได้อีกต่อไป เทคโนโลยีการสื่อสารที่มี

ประสิทธิภาพจะทำให้รัฐถูกตรวจสอบจากประชาชนมากขึ้น แต่สื่อมวลชนกระแสหลักก็ยังคงต้องมีหน้าที่ในการตรวจสอบรัฐบาลตามจรรยาบรรณของวิชาชีพสื่อมวลชนต่อไป

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาทำให้พบว่าในช่วงที่ทำการศึกษาแม้ว่ารัฐไทยจะมีการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยรูปแบบ กล่าวคือมีการเลือกตั้งทั่วไป มีรัฐสภา มีรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการศึกษาพบว่ารัฐไทยนั้นมีความพยายามที่จะใช้อำนาจรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์เพื่อควบคุมการรับรู้ของประชาชนในรัฐ ทั้งที่เรื่องสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้รับรู้ นั่นถือเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ในช่วงที่ทำการศึกษาจะพบว่ารัฐไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมข้อมูลข่าวสารในด้านอื่นๆ เช่น เรื่องลามกอนาจารอันจะเห็นได้จากมีรายการโทรทัศน์ที่มีการแต่งกายแบบวินๆ แวมๆ สามารถออกอากาศได้ทางเคเบิลทีวีและโทรทัศน์ดาวเทียม แต่ในขณะเดียวกันการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางด้านการเมืองของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นสถานีโทรทัศน์ช่องหลัก เคเบิลทีวีหรือโทรทัศน์ดาวเทียม จะถูกควบคุมจากรัฐโดยใช้วิธีการกดดันจากผู้มีอำนาจ แต่ระดับการควบคุมจะมีความเข้มงวดแตกต่างกัน โดยโทรทัศน์ช่องหลักจะมีการควบคุมเนื้อหาของข่าวสารที่มากกว่าเคเบิลทีวีและโทรทัศน์ดาวเทียม เนื่องจากมีจำนวนผู้บริโภคมากกว่า การกดดันโดยใช้สัมปทานหรือใบอนุญาตการประกอบกิจการโทรทัศน์กับเอกชน ซึ่งการให้ใบอนุญาตหรือสัมปทานกับเอกชนมักจะเป็นความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ระหว่างรัฐกับสื่อมวลชน ทำให้สื่อมวลชนพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งกับรัฐ เสรีภาพในการเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชน รวมทั้งสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในรัฐไทยจึงถูกจำกัด เนื่องจากมักจะได้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่รอบด้าน เป็นข้อมูลข่าวสารเพียงด้านเดียวที่เป็นด้านดีของรัฐ

สาเหตุที่รัฐไทยยังคงมีความพยายามที่จะใช้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซงและควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ก็เพื่อต้องการให้สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์นำเสนอข้อมูลข่าวสารในด้านดีของรัฐ และไม่ต้องการให้สื่อมวลชนเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นด้านลบของรัฐ ทั้งนี้ก็เพื่อความมั่นคงและเสถียรภาพของรัฐ หากวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีประชาธิปไตยที่ได้เอากล่าวไว้ว่าหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย คือ หลักการสื่อเสรี, เสรีภาพด้านข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็น (Free media, freedom of information and expression) สังคมที่ทุกคนเท่า

เทียมกันภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารย่อมเป็นไปได้โดยเสรี รัฐย่อมไม่อาจแทรกแซง หรือใช้อำนาจปิดกั้นการเสนอข่าวสารและการแสดงความคิดเห็น สื่อที่ทำลายหลักการพื้นฐานด้วยการเสนอข่าวด้านเดียวหรือเสนอข่าวเท็จ สังคมต้องมีเสรีภาพที่จะตอบโต้กลไกต่างๆ ในระบอบประชาธิปไตยย่อมควบคุมรัฐมิให้ใช้อำนาจครอบงำสื่อและการเสนอข่าวสาร ขณะเดียวกันสังคมของพลเมืองที่เข้มแข็งก็ย่อมควบคุมสื่อด้วยการต้อนรับสื่อที่เสนอข่าวรอบด้าน แต่ทัศนะเป็นความเห็นที่สามารถเสนอได้โดยมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นเครื่องมือสำคัญ (ธนสวรรค์ เจริญเมือง, 2554) ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนของไทย ที่ถูกควบคุมและแทรกแซงโดยรัฐนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระบบการปกครองของประเทศไทยได้ว่ายังไม่มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์อย่างเช่นอารยะประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

แต่อย่างไรก็ดีกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกทั้งโลกกลายเป็นโลกใบเดียวกัน พรหมแดนระหว่างรัฐถูกลดความสำคัญลง อีกทั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดการสื่อสารประเภทต่างๆ ขึ้นมา อย่างเช่น เบบิลทีวี่ โทรศัพท์ดาวเทียม แต่ที่สำคัญที่สุดคือการเกิดขึ้นของระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสื่อสารบนระบบอินเทอร์เน็ตทำให้ประชาชนมีความสามารถในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น โดยไม่จำเป็นที่จะต้องรอรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภทประเภทโทรทัศน์ช่องหลักหรือสื่อมวลชนกระแสหลักประเภทอื่นๆ เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนก็มีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย ซึ่งตามทฤษฎีประชาธิปไตยได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชน ซึ่งการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีก็เป็นหลักการสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย สื่อมวลชนและรัฐไม่สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพียงด้านเดียวอย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมา และรัฐก็ไม่สามารถที่จะจำกัดการรับรู้ข่าวสารของประชาชนได้อีกต่อไป ซึ่งจากที่ได้อธิบายมาข้างต้นทำให้พบว่าสังคมไทยโดยเฉพาะสังคมเมืองมีลักษณะสอดคล้องกับงานของสุรพงษ์ โสชนเสถียรว่ามีลักษณะสังคมเป็นระบบการสื่อสารการเมืองในขั้นตอนของสังคมสารสนเทศ อาจเรียกได้อีกนัยหนึ่งว่าขั้นตอนหลังอุตสาหกรรม (post industrial) หรือหลังยุคทันสมัย (post modernism) เป็นการพัฒนาการของรัฐที่มีความเจริญสูงสุด มีความเป็นปัจเจกชนนิยมสูง เนื่องจากประชาชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องรอคอยผู้กระจายสารสนเทศซึ่งก็คือสื่อมวลชนกระแสหลักนั่นเอง ดังเช่นในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาก็จะพบว่าประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นกลางในสังคมเมืองไม่ว่าจะเป็นที่อยู่ในกรุงเทพมหานครหรือในต่างจังหวัดของประเทศไทยต่างก็เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาททางการเมืองได้ ผ่านการสื่อสารประเภทต่างๆ ประชาชนที่อยู่ใน

กรุงเทพมหานครอาจจะสื่อสารกันผ่านทางโซเชียลเน็ตเวิร์ค ระบบออนไลน์ ประชาชนในต่างจังหวัดก็มีสถานีวิทยุชุมชนเป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้ประชาชนไม่จำเป็นต้องพึ่งพาหรือรอรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อกระแสหลักเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป ระบบการสื่อสารการเมืองในสังคมสารสนเทศนี้จะเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารประชาชนจะต้องใช้วิจารณญาณของตนเองในการเลือกที่จะรับสื่อและเลือกที่จะเชื่อสื่อประเภทใดด้วยตนเอง เพราะทุกฝ่ายต่างมีสื่อเป็นของตนเองการให้ข้อมูลก็ยังคงมีลักษณะที่ไม่เป็นกลางและโน้มเอียงไปทางฝ่ายที่ตนเองสนับสนุน

ดังนั้น ประชาชนในสังคมแบบสารสนเทศจะต้องมีความสามารถในการแยกแยะข้อมูลข่าวสารในสังคมที่มีช่องทางการสื่อสารเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) มีเป้าหมายเพื่อจะส่งเสริมการอ่านสื่อออก และเขียนสื่อได้ให้กับประชาชน โดยการ “อ่านสื่อออก” หมายถึงประชาชนสามารถสร้างความหมายในการอ่านและประเมิน วิเคราะห์ ข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ ได้ ขณะที่การ “เขียนสื่อได้” หมายถึงการที่ประชาชนมีความสามารถในการสื่อและแสดงออกเชิงข่าวสารข้อมูล ความคิดเห็น อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ผ่านสื่อหลายประเภทและรูปแบบ (Media literacy means ability to critically analyze and evaluate the media; and further, to have access to the media to express oneself, producing communication in variety of forms.) (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

ซึ่งแนวคิดนี้ยังมุ่งสร้างอำนาจให้กับผู้รับสาร เนื่องจากมองว่า การรับสารจากสื่อมวลชนกระแสหลักเพียงอย่างเดียวอาจไม่ทำให้ประชาชนได้ข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอต่อการรับรู้เรื่องราวทางสังคมได้รอบด้าน เมื่อสังคมกว้างใหญ่และมีความซับซ้อนขึ้น สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการคัดเลือกและนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดยเป็นผู้ตัดสินใจว่า สิ่งใดสำคัญหรือไม่สำคัญ สิ่งใดถูกหรือผิด ผู้รับจึงไม่มีประสบการณ์ตรง แต่เป็นประสบการณ์ผ่านตัวกลาง สื่อจึงมีความสำคัญมากในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของประชาชน ดังนั้น หากประชาชนปล่อยให้สื่อทำหน้าที่โดยไม่มีการตรวจสอบ สื่อก็อาจทำหน้าที่ตอบสนองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือผลประโยชน์ใดผลประโยชน์หนึ่งอย่างเดียวนั่นเอง ดังนั้น หากสังคมต้องการสื่อมวลชนที่ดี ก็ต้องมีความรู้เท่าทันสื่อมากยิ่งขึ้น (พรธาสสิริ กุหลาบและนิดา หมอยาคี, 2552)

ดังนั้นประชาชนจะต้องสามารถที่จะรู้เท่าทันสื่อที่มีอยู่มากมายในสังคม จะต้องใช้วิจารณญาณประกอบการตัดสินใจว่าสิ่งใดคือข้อเท็จจริง การที่ประชาชนมีช่องทางรับข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้น สามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้มากขึ้น นับได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย เนื่องจากหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญมากที่สุดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็คือสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนนั่นเอง

และที่สำคัญที่สุดแม้ว่ารัฐไทยจะยังสามารถใช้อำนาจรัฐในการแทรกแซงการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ได้อยู่ก็ตาม แต่รัฐไทยก็ไม่สามารถใช้อำนาจรัฐในการจำกัดการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนได้อีกต่อไป ประชาชนมีเสรีภาพในการรับข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้นและมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้นเช่นกัน อีกทั้งสื่อมวลชนก็ไม่จำเป็นจะต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนกระแสหลักเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับงานศึกษาของวัฒนา สุกันศีล เรื่อง กระบวนการโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องของการพัฒนาระบบขนส่งและการสื่อสารที่มีเครือข่ายทั่วโลก กระบวนการโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องของการเคลื่อนย้ายที่ของข้อมูลที่รวดเร็ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของชัยวัฒน์ เจริญสินโอฬาร ที่เห็นว่านอกจากนี้โลกาภิวัตน์ทำให้ความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “อำนาจ” อำนาจบนเวทีการเมืองโลกเปลี่ยนไป อำนาจมิได้ผูกขาดรวมศูนย์อยู่ที่รัฐ-ชาติแต่เพียงแห่งเดียวอีกต่อไป แต่อำนาจเป็นเรื่องของการเชื่อมโยง เป็นเรื่องของเครือข่าย และเป็นเรื่องของความคิด ตลอดจนการเคลื่อนไหวของบุคคลธรรมดาเพียงคนเดียวอาจมีผลกระทบต่อเวทีการเมืองโลกได้ นั่นคือสิ่งที่โลกาภิวัตน์ทำคือ เปลี่ยนวิธีการและช่องทางในการใช้อำนาจ

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. กระบวนการโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีการสื่อสารเปิดความสามารถในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนและจำกัดความสามารถในการควบคุมสื่อมวลชนของรัฐไทย เนื่องจากมีสื่อใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากจนไม่สามารถทำให้รัฐไทยลงมาควบคุมดูแลได้เหมือนก่อน ปัญหาจึงอยู่ที่ประชาชนในการเลือกที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลายเหล่านั้นด้วยวิจารณญาณ ดังนั้นรัฐไทยจึงมีหน้าที่ในการสร้างความรู้และความเข้าใจของประชาชนในการเลือกรับสื่อประเภทต่างๆ โดยใช้วิจารณญาณในการรับข้อมูล เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านมากที่สุด

2. ระบบอุปถัมภ์ยังคงปรากฏให้เห็นในทุกพื้นที่ทางสังคมของประเทศไทย รวมทั้งในวงการสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ ทำให้การแข่งขันในธุรกิจไม่มีความเสมอภาค ส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีหน้าที่ในการเสนอข้อมูลข่าวสารและตรวจสอบรัฐบาลอย่างตรงไปตรงมานั้นเกิดปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือ ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยในปัจจุบัน การสร้างวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างความเป็นปัจเจกบุคคลให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งจะทำให้ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยอ่อนกำลังลง อันจะส่งผลให้เกิดความเสมอภาคกันมากขึ้นในทุกๆ เรื่องของสังคมไทย

3. การที่รัฐไทยไม่สามารถที่จะควบคุมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนได้อีกต่อไป ดังนั้น รัฐไทยควรจะเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนได้นำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ อย่างรอบด้าน โดยไม่เข้าไปแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชน เพียงแต่รัฐควบคุมไม่ให้เกิดการ ละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น เช่น การหมิ่นประมาท การทำให้เสียชื่อเสียง หรือการ ละเมิดศีลธรรมอันดี ซึ่งก็ต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าสิ่งใดคือการละเมิดศีลธรรมอันดีของ สังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก เป็นต้น

4. คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.) ที่จะเข้ามาทำ หน้าที่จัดสรรเรื่องสัมปทานคลื่นความถี่จะต้องมีการจัดสรรอย่างเป็นธรรม โดยให้สื่อมวลชนส่วน หนึ่งไม่ต้องอยู่ภายใต้การรับสัมปทานจากรัฐ รวมทั้งเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีและเสมอภาค ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจในการกดดัน สื่อมวลชนได้อีกต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

จากการศึกษาของผู้ศึกษาทำให้พบว่าแม้ว่ารัฐไทยจะยังสามารถใช้อำนาจควบคุม สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ได้ดังเช่นอดีตที่ผ่านมา แต่รัฐไทยไม่สามารถที่จะจำกัดและควบคุม ความสามารถในการรับรู้ของข้อมูลข่าวสารของประชาชนได้เบ็ดเสร็จ อันเนื่องมาจากการเกิดขึ้น ของกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้เกิดระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และเกิดช่องทางการ สื่อสารประเภทอื่นขึ้นมานอกเหนือจากสื่อมวลชนกระแสหลัก ซึ่งได้แก่การสื่อสารที่เรียกว่า “นิว มีเดีย” ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของนิวมีเดียในแง่ที่เป็นพื้นที่ที่เกิดการต่อสู้ทางด้าน ความคิด การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและเกิดเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ประชาชนซึ่งโดยปกติที่ผ่านมาแล้วจะเป็นเพียงผู้รับสาร แต่จากกระบวนการโลกาภิวัตน์ ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถปรับบทบาทตนเองให้กลายมาเป็นผู้ส่งสารได้ในเวลาเดียวกัน ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการศึกษาเรื่องบทบาทของนิวมีเดียที่เกิดขึ้นในกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อ อำนาจรัฐและการรับรู้ทางการเมืองของประชาชนในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นอย่างมากสำหรับนักรัฐศาสตร์และผู้ที่ต้องการศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจรัฐและ บทบาทของสื่อมวลชนในยุคปัจจุบัน